

บทที่ 5

สรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ

สรุปผลการศึกษา

ประชากรในการศึกษา คือ คณะกรรมการโครงการกองทุนของแผ่นดินและสมาชิกซึ่งเป็นหัวหน้าครอบครัวในชุมชน รวม 190 คน เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา คือ แบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์ แบบสอบถามแบ่งออกเป็น 3 ส่วน ส่วนที่ 1 เป็นคำถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของกลุ่มประชากร ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ ระยะเวลาที่อาศัยในชุมชน ภาระหนี้สิน และการมีส่วนร่วมทำกิจกรรมกับชุมชนโดยลักษณะคำถามแบบเลือกตอบ (Multiple Choice) ส่วนที่ 2 เป็นคำถามเกี่ยวกับความคิดเห็นในเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการเสริมสร้างชุมชนเข้มแข็ง เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติด ซึ่งเป็นแบบสอบถามชนิดปลายเปิด และส่วนที่ 3 เป็นคำถามเกี่ยวกับความคิดเห็น และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการนำรูปแบบการสร้างเสริมชุมชนเข้มแข็ง เพื่อการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดไปเป็นต้นแบบให้แก่ชุมชนอื่น ๆ ซึ่งเป็นแบบสอบถามชนิดปลายปิด และปลายเปิด ซึ่งแบบสอบถามได้หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha – Coefficient) ของ Cronbach ก่อนเก็บข้อมูลจริงได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.89

หลังจากเก็บรวบรวมข้อมูลได้นำมาตรวจสอบความถูกต้องและวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติเพื่อการวิจัยทางสังคม SPSS (Statistical Package for The Social Science) จากนั้นได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการหาค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) โดยแต่ละประเด็นสรุปภาพรวมได้ ดังนี้

ข้อมูลพื้นฐานของประชากร

กลุ่มประชากรที่ศึกษาในครั้งนี้ ส่วนใหญ่คือ เพศหญิง ร้อยละ 68.4 และเพศชาย ร้อยละ 31.6 สำหรับอายุของกลุ่มประชากร พบว่า ส่วนใหญ่คือ ร้อยละ 33.3 มีอายุอยู่ระหว่าง 41-50 ปี รองลงมา คือ ร้อยละ 25.4 มีอายุระหว่าง 51-60 ปี และร้อยละ 22.6 มีอายุมากกว่า 31-40 ปี ในส่วนของระดับการศึกษาของกลุ่มประชากร พบว่า ส่วนใหญ่คือ ร้อยละ 76.3

จบการศึกษาระดับประถมศึกษา รองลงมา มีระดับการศึกษามัธยมศึกษาตอนปลาย ร้อยละ 13.6 และร้อยละ 6.8 จบการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สำหรับระดับเงินเดือน พบว่ากลุ่มประชากรส่วนใหญ่ ร้อยละ 89.3 มีเงินเดือน ต่ำกว่า 5,000 บาท รองลงมา มีเงินเดือน 5,001-10,000 บาท ร้อยละ 9.6 และเงินเดือน 15,001-20,000 บาท ร้อยละ 1.1 ส่วนระยะเวลาที่อาศัยในชุมชน พบว่า กลุ่มประชากรส่วนใหญ่ ร้อยละ 46.3 อาศัยในชุมชนเป็นเวลา 41-60 ปี รองลงมา ร้อยละ 32.2 อาศัยในชุมชนเป็นเวลา 21-40 ปี และอาศัยในชุมชนเป็นเวลา 61 ปีขึ้นไป มีร้อยละ 11.3 ภาระหนี้สินของกลุ่มประชากรส่วนใหญ่ พบว่า ร้อยละ 32.8 ไม่มีภาระหนี้สิน รองลงมา มีภาระหนี้สิน 30,001 บาทขึ้นไป ร้อยละ 23.7 และร้อยละ 22.6 มีภาระหนี้สิน 10,001-20,000 บาท และการมีส่วนร่วมทำกิจกรรมกับชุมชน กลุ่มประชากรส่วนใหญ่ ร้อยละ 59.3 มีส่วนร่วมทำกิจกรรมกับชุมชนบางโอกาส และร้อยละ 40.7 มีส่วนร่วมทำกิจกรรมกับชุมชนบ่อยครั้ง

สรุป จากการศึกษาค้นคว้าพบว่า ประชากรในชุมชนบ้านหนองขาม กิ่งอำเภอบ้านแฮด จังหวัดขอนแก่น ส่วนใหญ่จะเป็นหญิง เป็นผู้สูงอายุ เนื่องจากผู้ชายในวัยทำงานได้ออกจากบ้านเพื่อไปทำงานทำในกรุงเทพมหานคร หรือตามเมืองใหญ่ที่มีการจ้างงาน อาชีพส่วนใหญ่จะเป็นอาชีพรับจ้าง เมื่อถึงฤดูทำนาสมาชิกในชุมชนก็จะกลับมาทำนา การทำนาจะทำนาได้ปีละครั้ง เนื่องจากภูมิประเทศแห้งแล้ง ขาดน้ำในการทำนา หากได้มีการสนับสนุนจากภาครัฐในปัญหาการขาดแคลนน้ำ ก็จะทำให้วิถีชีวิตของคนในชุมชนเปลี่ยนไป โดยจะยึดอาชีพเกษตรกรรมอย่างเป็นทางการ ไม่ต้องเป็นแรงงานเร่ร่อน ทำให้เกิดปัญหาสังคมในหลายด้าน

นอกจากนี้ยังพบว่า สมาชิกในชุมชนส่วนใหญ่มีการศึกษาระดับประถมศึกษา ซึ่งอาจมาจากสาเหตุความยากจนไม่มีเงินทุนที่จะใช้ในการศึกษา หรือระบบการศึกษาของประเทศไม่สามารถตอบสนองความต้องการในด้านการศึกษาของชุมชนได้ เช่น โรงเรียนอยู่ไกลจากชุมชน การเดินทางลำบาก มีครูจำนวนน้อยไม่เพียงพอกับการเรียนการสอน นโยบายในการศึกษาของประเทศขาดความแน่นอนและความชัดเจน เป็นต้น ปัญหาและอุปสรรคดังกล่าวจึงเป็นเหตุให้สมาชิกในชุมชนได้ศึกษาเพียงระดับประถมศึกษาเท่านั้น สำหรับรายได้เนื่องจากประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นหลัก จึงมีรายได้ต่อปีไม่มาก แต่เนื่องจากชีวิตในชนบทเป็นชีวิตที่เรียบง่าย มีอาหารตามธรรมชาติอยู่มากจึงช่วยให้ลดค่าใช้จ่ายในการดำเนินชีวิตและไม่ทำให้อดอยากยากแค้นมากนัก

นอกจากนี้ยังพบว่า สมาชิกในชุมชนไม่ชอบย้ายถิ่นที่อยู่ อาจมาจากอาชีพเกษตรกรรมจำเป็นต้องมีที่ดินทำกิน จึงเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้เกิดความไม่สะดวกในการย้ายถิ่น สำหรับภาระหนี้สินก็ยังมีตามสถานการณ์เศรษฐกิจ เนื่องจากอาชีพเกษตรกรรมไม่สามารถกำหนดราคาสินค้าได้

ดังนั้นจึงเป็นภาระจำยอมที่สมาชิกในชุมชนต้องทนกับปัญหาดังกล่าว และทำได้แต่รอคอยหน่วยงานที่รับผิดชอบมาช่วยบรรเทาปัญหาให้เท่านั้น สำหรับการให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมของชุมชน จากการศึกษาพบว่าสมาชิกของชุมชนได้ให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมเป็นอย่างดี ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากเป็นโครงการที่สมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถทรงเป็นประธาน และประการสำคัญสมาชิกในชุมชนได้ทราบแล้วว่า การดำเนินงานของกองทุนแม่ของแผ่นดินช่วยให้พวกตนมีชีวิตที่ดีขึ้น

ความเป็นมา โครงการกองทุนแม่ของแผ่นดินและรูปแบบการเสริมสร้างชุมชนเข้มแข็งเพื่อการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด

เนื่องจากสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ทรงเสด็จภาคตะวันออกเฉียงเหนือเป็นประจำ สำนักงาน ป.ป.ส. และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ร่วมกัน จัดให้ประชาชนอาสาป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด มีการจัดพิธีรวมพลังเพื่อให้ชุมชนได้ร่วมแก้ไขปัญหายาเสพติดอย่างเป็นรูปธรรม ในการนี้สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ได้ทรงบริจาคทรัพย์ส่วนพระองค์พระราชทานให้กับกลุ่มพลังของชุมชนต่าง ๆ เพื่อเป็นทุนทรัพย์ในการดำเนินการในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด

จนในปี พ.ศ.2547 ซึ่งเป็นปีที่สมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถ มีพระชนม์มายุครบ 6 รอบ (72 พรรษา) สำนักงาน ป.ป.ส. จึงได้กำหนดหมู่บ้านหรือชุมชนให้ร่วมกันดำเนินการในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดอย่างเต็มรูปแบบโดยใช้ชื่อว่า “กองทุนแม่ของแผ่นดิน” โดยมีการกำหนดรูปแบบไว้ดังนี้ หมู่บ้าน/ชุมชนที่จะถูกคัดเลือกในโครงการกองทุนแม่ของแผ่นดินในครั้งนี้ จะต้องเป็นหมู่บ้าน/ชุมชนตัวอย่างที่จะขยายต่อไปในอนาคต ดังนั้น จึงสมควรคัดเลือกหมู่บ้าน/ชุมชนที่มีความเข้มแข็งมากที่สุดในอำเภอเพียงหมู่บ้านเดียว ผ่านกระบวนการเสริมสร้างชุมชนเข้มแข็งหรือมีความเข้มแข็งด้วยแนวทางต่าง ๆ ในการต่อสู้กับยาเสพติดจนประสบความสำเร็จมากที่สุดของอำเภอ เป็นหมู่บ้าน/ชุมชนที่เป็นแกนนำสำคัญในการแก้ไขปัญหายาเสพติด เป็นหมู่บ้าน/ชุมชนที่เป็นแกนนำสำคัญในการป้องกันปัญหายาเสพติด เป็นหมู่บ้าน/ชุมชนส่วนใหญ่เต็มใจที่จะเข้าร่วมโครงการและพร้อมปฏิบัติตามเงื่อนไขของโครงการ เป็นหมู่บ้าน/ชุมชนที่มีการดำเนินการรวมกลุ่มกิจกรรมในชุมชน ที่แสดงถึงการพึ่งพาตนเองของชุมชน

ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการเสริมสร้างชุมชนเข้มแข็ง เพื่อการป้องกันและแก้ไขปัญหา ยาเสพติด

ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการเสริมสร้างชุมชนเข้มแข็ง เพื่อการป้องกันและแก้ไข ปัญหา ยาเสพติด โดยอาจจะมาจากหลายปัจจัย ดังนี้

1. จากการที่สมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถทรงพระเมตตาได้กรุณาเป็น ประธานของกองทุนแม่ของแผ่นดิน ทำให้เพิ่มขวัญและกำลังใจให้แก่สมาชิกในชุมชน ทำให้ สมาชิกได้ทุ่มเทกำลังกาย กำลังสติปัญญา เพื่อให้โครงการกองทุนแม่ของแผ่นดินสำเร็จตาม เป้าหมายที่วางไว้ นอกจากนี้ ยังมีหน่วยงานราชการต่าง ๆ เช่น ป.ป.ส. อบจ. อบต.และสตช. ได้มาช่วยเหลือปฏิบัติงานในกองทุนแม่ของแผ่นดิน ทำให้การปฏิบัติงานเพื่อให้ชุมชนเข้มแข็ง สามารถปฏิบัติงานได้ตามเป้าหมายที่กำหนดไว้

2. การได้รับการช่วยเหลือสนับสนุนจากภาครัฐ ภาครัฐถือได้ว่าเป็นแม่ข่ายในการ ดำเนินงานให้ชุมชนเข้มแข็ง เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด ภาครัฐจึงได้ทุ่มเทกำลัง งบประมาณ กำลังบุคลากร และทรัพยากรด้านต่าง ๆ เพื่อให้การปฏิบัติงานสำเร็จตามเป้าหมาย นอกจากนี้ ยังได้กำหนดนโยบายการปราบปรามยาเสพติดให้เป็นวาระแห่งชาติ ภาครัฐจึงเป็น ส่วนสำคัญมาก ในการทำให้การเสริมสร้างชุมชนเข้มแข็ง เพื่อการป้องกันปัญหายาเสพติดประสบ ผลสำเร็จ

3. การได้รับการช่วยเหลือสนับสนุนจากภาคเอกชน ปัญหาอาชญากรรม และปัญหา ยาเสพติดเป็นปัญหาที่ทำลายสถาบันครอบครัวและสังคม ถึงแม้การส่งเสริมให้ชุมชนเข้มแข็งเพื่อ ป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด จะเป็นหน้าที่ของรัฐโดยตรง แต่ภาครัฐก็มีภาระหน้าที่มากมาย ในการดูแลสังคมทุกภาคส่วน งบประมาณที่นำมาดำเนินการในโครงการชุมชนเข้มแข็งเพื่อ ป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด จึงมีน้อยไม่ทั่วถึงทำให้การพัฒนางานดังกล่าว ไม่สามารถทำ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และอาจส่งผลกระทบต่อสังคมโดยรวม จากปัญหาดังกล่าว จึงทำให้ภาคเอกชนได้ตระหนักถึงปัญหาที่เกิดขึ้น จึงได้ร่วมมือกันระดมทุนทรัพย์ และทรัพยากรใน ด้านต่าง ๆ ช่วยเหลือให้โครงการเสริมสร้างชุมชนเข้มแข็ง เพื่อแก้ไขปัญหายาเสพติดได้บรรลุผล ตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ การช่วยเหลือจากภาคเอกชนจึงเป็นสิ่งที่ภาคเอกชนได้ตอบแทนสังคม และประเทศชาติ นับเป็นการเสียสละที่ยิ่งใหญ่ และเป็นส่วนสำคัญที่ทำให้การเสริมสร้างชุมชน เข้มแข็งได้ประสบผลสำเร็จ

4. การได้รับการสนับสนุนร่วมมือของสมาชิกในชุมชน สมาชิกในชุมชนถือได้ว่าเป็นผู้ให้ความร่วมมือ และเป็นผู้ได้ประโยชน์จากโครงการการสร้างชุมชนเข้มแข็ง เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดโดยตรง สมาชิกชุมชนจะเป็นตัวจักรสำคัญในการทำให้โครงการสามารถขับเคลื่อนไปได้ จากความช่วยเหลือของสมาชิกด้วยตนเอง การจัดระเบียบสังคมในชุมชนให้ตั้งมีการให้ความร่วมมือกับภาครัฐในการสอดส่องดูแลแก้ไขปัญหายาเสพติด สิ่งเหล่านี้เป็นสิ่งที่จะนำไปสู่ความสำเร็จในการเสริมสร้างชุมชนเข้มแข็งเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดทั้งหมด ดังนั้นจึงนับว่าการให้ความร่วมมือของสมาชิกในชุมชน จึงเป็นทางหนึ่งที่ทำให้การสร้างชุมชนเข้มแข็ง เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดสำเร็จลงได้

รูปแบบการเสริมสร้างชุมชนเข้มแข็ง เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด มาเป็นต้นแบบให้แก่ชุมชนอื่น ๆ

เพื่อให้การจัดรูปแบบการเสริมสร้างชุมชนเข้มแข็งมีประสิทธิภาพและเป็นต้นแบบให้แก่ชุมชนอื่น ๆ จึงได้กำหนดรูปแบบไว้ดังนี้ หมู่บ้าน/ชุมชนที่จะถูกคัดเลือกในโครงการกองทุนแม่ของแผ่นดินในครั้งนี้ จะต้องเป็นหมู่บ้าน/ชุมชนตัวอย่างที่จะขยายต่อไปในอนาคต ดังนั้นจึงสมควรคัดเลือกหมู่บ้าน/ชุมชนที่มีความเข้มแข็งมากที่สุดในอำเภอเพียงหมู่บ้านเดียว ผ่านกระบวนการเสริมสร้างชุมชนเข้มแข็งหรือมีความเข้มแข็งด้วยแนวทางต่าง ๆ ในการต่อสู้กับยาเสพติดจนประสบความสำเร็จมากที่สุดของอำเภอ เป็นหมู่บ้าน/ชุมชนที่เป็นแกนนำสำคัญในการแก้ไขปัญหายาเสพติด เป็นหมู่บ้าน/ชุมชนที่เป็นแกนนำสำคัญในการป้องกันปัญหายาเสพติด เป็นหมู่บ้าน/ชุมชนส่วนใหญ่เต็มใจที่จะเข้าร่วมโครงการและพร้อมปฏิบัติตามเงื่อนไขของโครงการ เป็นหมู่บ้าน/ชุมชนที่มีการดำเนินการรวมกลุ่มกิจกรรมในชุมชน ที่แสดงถึงการพึ่งพาตนเองของชุมชน

ผลการสัมภาษณ์

สามารถสรุปได้ดังนี้

โครงการกองทุนแม่ของแผ่นดินเป็นโครงการที่สร้างขวัญและกำลังใจให้กับชุมชน นอกจากนั้นยังเป็นโครงการที่ศักดิ์สิทธิ์ สามารถเป็นศูนย์รวมจิตใจของคนในชุมชนให้เกิดความรัก ความสามัคคี เกิดความเข้มแข็ง ส่งผลให้เกิดความร่วมมือร่วมใจในการประกอบกิจกรรมอันเป็น

ประโยชน์กับชุมชน รวมทั้งยังเป็นการแก้ไขปัญหาการจำหน่าย และการเสพยาเสพติดได้อย่างมีประสิทธิภาพ จนในปัจจุบันชุมชนบ้านหนองขาม กิ่งอำเภอบ้านแฮด จังหวัดขอนแก่น ไม่มีการจำหน่าย และการเสพยาเสพติดอีกเลย

ปัจจุบันชุมชนบ้านหนองขาม กิ่งอำเภอบ้านแฮด จังหวัดขอนแก่น ได้ยึดหลักการดำเนินงานเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและคุณภาพ โดยเน้นหลัก 5 ก. ในการปฏิบัติงาน

1. กิจกรรม
2. แกนนำ
3. กลุ่ม
4. กรรมการ
5. กองทุน

ซึ่งแต่ละประเด็นมีรายละเอียดดังนี้

1. กิจกรรม ชุมชนได้ยึดหลักการจัดกิจกรรมเป็นหัวใจของคนในชุมชน ให้คนในชุมชนได้มีการพบปะซึ่งกันและกัน ทำกิจกรรมร่วมกันเพื่อให้เกิดความปรองดอง เกิดความสามัคคี ความเสียสละ อันเป็นการนำพาให้เกิดชุมชนเข้มแข็ง เพื่อเป็นเกราะป้องกันการแพร่ระบาดของยาเสพติดได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. แกนนำ ชุมชนได้ยึดหลักสร้างผู้นำที่มีคุณภาพ เนื่องจากผู้นำที่มีคุณภาพเป็นตัวอย่างที่ดีแก่สมาชิก เป็นขวัญ เป็นกำลังใจให้ความเชื่อมั่น อันจะทำให้โครงการต่าง ๆ ในชุมชนดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้น แกนนำจึงมีความสำคัญต่อชุมชนเป็นอย่างยิ่ง

3. กลุ่ม ชุมชนจะดำเนินโครงการต่าง ๆ ได้ ต้องอาศัยการรวมตัวกันเป็นกลุ่ม การรวมกลุ่มเป็นการรวมกำลังกาย กำลังใจ กำลังความคิด เพื่อดำเนินการให้สำเร็จลุล่วงลงไปตามเจตจำนง ผ่านอุปสรรคได้อย่างสะดวก ดังนั้นการรวมกลุ่มจึงเป็นหัวใจสำคัญในการทำให้โครงการสำเร็จลงด้วยดี

4. กรรมการ การดำเนินกิจกรรมของชุมชน จำเป็นต้องมีตัวแทนของสมาชิกซึ่งเรียกว่า “กรรมการ” มาร่วมกันดำเนินงานให้การบริหารงานประสบผลสำเร็จ การทำกิจกรรมต้องมีการแบ่งงานกันทำ ต้องมีการประสานงานทั้งภายในและภายนอก กรรมการจึงเป็นตัวจักรสำคัญในการทำให้กิจกรรมสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

5. กองทุน การดำเนินงานของชุมชน จะสำเร็จลุล่วงลงได้อย่างมีประสิทธิภาพนั้น นอกจากจะมีการทำกิจกรรมที่ต่อเนื่อง มีแกนนำที่เข้มแข็ง มีการรวมกลุ่มกันอย่างเหนียวแน่น เป็นปึกแผ่น มีกรรมการบริหารงานอย่างมีคุณภาพแล้ว ความช่วยเหลือในด้านการเงินจากกองทุน

ต่าง ๆ ก็เป็นปัจจัยสำคัญอย่างหนึ่งที่จะทำให้โครงการสำเร็จลุล่วงลงไปได้ด้วยดี ดังนั้น กองทุน จึงเป็นปัจจัยสำคัญปัจจัยหนึ่งที่มีความสำคัญไม่แพ้องค์ประกอบอื่น ๆ ที่ทำให้โครงการสำเร็จลงได้

สำหรับการดำเนินงานของโครงการกองทุนแม่ของแผ่นดินจะสำเร็จลุล่วงลงไปได้ดี จะต้องได้รับการสนับสนุนจากองค์กรต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นภาครัฐ และภาคเอกชน เนื่องจากโครงการ ดังกล่าวเป็นโครงการใหญ่ ครอบคลุมพื้นที่ทั่วประเทศ ต้องใช้เงินทุนและบุคลากรจำนวนมาก

นอกจากนั้นยังต้องดำเนินการอย่างจริงจังและต่อเนื่อง และต้องคอยสอดส่องดูแล ระวังระมัดระวังมิให้ยาเสพติด และวัฒนธรรมที่ไม่ดีเข้ามาทำลายชุมชน ดังนั้น จึงมีความจำเป็นที่ต้อง อาศัยองค์กรต่าง ๆ ได้ช่วยสอดส่องดูแล ซึ่งองค์กรหรือบุคคลที่จะเข้ามาดูแลจะมีดังต่อไปนี้

1. ผู้บริหารโครงการกองทุนแม่ของแผ่นดินและผู้นำชุมชน บุคคลดังกล่าวถือว่าเป็น ผู้นำพาให้โครงการกองทุนแม่ของแผ่นดินดำเนินไปได้ดี ถ้าโครงการกองทุนแม่ของแผ่นดินได้ ผู้บริหารที่ดี มีประสิทธิภาพ ก็จะเป็นปัจจัยสำคัญที่จะทำให้การดำเนินงานประสบผลสำเร็จ

2. สมาชิกในชุมชน บุคคลดังกล่าวเป็นทรัพยากรที่ได้รับประโยชน์จากโครงการ โดยตรง เป็นตัวจักรสำคัญในการขับเคลื่อนให้กองทุนแม่ของแผ่นดินสำเร็จ ดังนั้นสมาชิกจึงมี ความสำคัญมาก ถ้าสมาชิกไม่ให้ความร่วมมือ ไม่สามัคคี ไม่เสียสละเพื่อส่วนรวม การดำเนินงาน ของโครงการกองทุนแม่ของแผ่นดิน ก็ไม่สามารถดำเนินการไปได้ หรือไม่ประสบผลสำเร็จ เท่าที่ควร ในทำนองเดียวกัน ถ้าสมาชิกมีคุณภาพ มีความเสียสละ ประพฤติปฏิบัติตนอยู่ในกรอบ ของระเบียบวินัยของชุมชน ชุมชนนั้นก็มีความเข้มแข็ง เป็นเกราะป้องกันสิ่งที่ไม่ดีงามจากสังคม ภายนอกได้เป็นอย่างดี และจะทำให้สังคมโดยส่วนรวมเกิดความสงบ เรียบร้อย และความผาสุก

3. ภาครัฐ(หน่วยงานของรัฐ เช่น องค์กรบริหารส่วนตำบล อนามัย โรงเรียน ตำรวจ) ภาครัฐเป็นองค์กรสำคัญขององค์กรหนึ่งที่จะทำให้โครงการกองทุนแม่ของแผ่นดินดำเนินไปได้ เนื่องจากภาครัฐสามารถช่วยเหลือทั้งในด้านการเงินและบุคลากร การดำเนินงานจะสัมฤทธิ์ผลได้ นั้นต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่องและจริงจัง โดยทำเป็นนโยบายของรัฐบาลทุกรัฐบาล เพราะ โครงการดังกล่าวเป็นโครงการที่ให้ผลประโยชน์กับประชาชนโดยตรง ซึ่งเป็นสิ่งที่รัฐพึงปฏิบัติเป็น อย่างยิ่ง เพื่อให้สังคมเกิดความสุขทั่วหน้า

4. ภาคเอกชน โครงการกองทุนแม่ของแผ่นดิน เป็นโครงการที่ช่วยเหลือสังคมให้มีความสุข ปลอดภัยจากยาเสพติด การดำเนินโครงการดังกล่าว ต้องใช้เงินและบุคลากรจำนวนมาก มหาศาล การพึ่งงบประมาณจากภาครัฐเพียงอย่างเดียวอาจไม่พอเพียง และทั่วถึง ดังนั้นจึงเป็น ภาระของภาคเอกชนที่ควรให้การสนับสนุน และส่งเสริม เพื่อให้โครงการกองทุนแม่ของแผ่นดิน

หรือกิจกรรมอื่น ๆ ที่ส่งเสริมสนับสนุนให้สังคมมีความสุข ได้ประสบผลสำเร็จตามเจตนารมณ์ที่หวังไว้ อันจะทำให้ทุกภาคส่วนของประเทศ ได้ประโยชน์จากโครงการดังกล่าวโดยตรง

ข้อเสนอแนะ

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้ศึกษาขอเสนอแนวทางในการปรับปรุงและแก้ไข ปัญหาในการเสริมสร้างให้ชุมชนเข้มแข็ง ดังนี้

ข้อเสนอแนะสำหรับภาครัฐ

1. ภาครัฐต้องจัดสรรงบประมาณให้ชุมชนอย่างเพียงพอ เพื่อให้การดำเนินงานของชุมชนเกิดประสิทธิภาพสูงสุด
2. ภาครัฐควรให้ความสำคัญแก่ชุมชนในด้านการสร้างความรู้ ความเข้าใจ และการเรียนรู้ในการบริหารจัดการกองทุนของชุมชน เพื่อให้สามารถดำเนินงานไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ
3. ภาครัฐควรประชาสัมพันธ์ เพื่อเผยแพร่ผลการปฏิบัติงาน และความรู้ในด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดอย่างเป็นรูปธรรม และต่อเนื่อง
4. ภาครัฐควรให้ความสำคัญในการส่งเสริมให้ชุมชนเข้มแข็ง เพื่อเป็นต้นแบบของชุมชนอื่น ๆ ซึ่งจะทำให้การขยายตัวของชุมชนเข้มแข็งดำเนินไปได้อย่างรวดเร็ว และมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะสำหรับชุมชน

1. ผู้นำชุมชนต้องมีความเสียสละในการอุทิศตนทำงานเพื่อส่วนรวม และสร้างจิตสำนึกของสมาชิกในชุมชนให้เห็นความสำคัญของการสร้างชุมชนให้เข้มแข็ง
2. สมาชิกในชุมชนต้องมีความรับผิดชอบต่อชุมชนร่วมกันในปัญหาต่าง ๆ ของชุมชน แล้วร่วมกันแก้ไขเพื่อให้ปัญหาถูกล่วงไปในทางที่ดี
3. ชุมชนต้องจัดให้สมาชิกได้ศึกษาดูงานตามสถานที่ต่าง ๆ อย่างสม่ำเสมอ เพื่อเพิ่มพูนความรู้และประสบการณ์ เพื่อให้ชุมชนของตนมีศักยภาพที่สูงขึ้น

ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาวิธีการสร้างผู้นำชุมชนที่มีคุณภาพ เพื่อให้เป็นกำลังสำคัญในการดำเนินงานของชุมชน
2. ควรศึกษาถึงปัญหาและอุปสรรคที่อาจทำให้การดำเนินงานของโครงการ กองทุนแม่ของแผ่นดินไม่สามารถดำเนินการให้เป็นไปตาม เป้าหมายที่กำหนดไว้ได้ เช่น ผู้มีอิทธิพลในท้องถิ่น ประเพณี วัฒนธรรมของแต่ละชุมชนที่แตกต่างกัน
3. ควรศึกษาผลการดำเนินงานของกองทุนแม่ของแผ่นดิน เป็นรายปีหรือตั้งแต่ก่อตั้ง (พ.ศ.2547) จนถึงวันที่ทำการศึกษา ว่ามีการพัฒนาไปมากน้อยเพียงใด